

Hei,

Alla Maahanmuuttoviraston vastaukset virastoa koskeviin kohtiin.

Maastapoistamisista:

Rikosperusteinen karkottamisprosessi Maahanmuuttovirastossa

Karkottamisella tarkoitetaan sellaisen ulkomaalaisen maasta poistamista, joka on oleskellut Suomessa oleskeluluvalla ja hänelle ei ole myönnetty uutta oleskelulupaa tai aikaisempi oleskelulupa on peruutettu. Rikosperusteisen karkottamisen yhteydessä voimassa oleva oleskelulupa raukeaa automaattisesti eikä sitä tarvitse erikseen peruuttaa.

UlkL 151§ 1 mom: poliisin (tai rajatarkastusviranomaisen) on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen maasta karkottamiseksi, jos hän ei täytä maahantulon tai maassa oleskelun edellytyksiä.

Käytännössä poliisi tekee tällöin Maahanmuuttovirastolle (Migri) esityksen ulkomaalaisen karkottamiseksi. Ulkomaalaislain mukaan ainoastaan Migrillä on toimivalta tehdä karkottamispäätös.

Rikosperusteinen karkottamisasia tulee useimmiten vireille, kun poliisi tekee karkottamisesityksen ja tallentaa sen Migrin ylläpitämään ulkomaalaisasioiden sähköiseen asiankäsittelyjärjestelmään (UMA). Karkottamisesitystä tehdessään poliisi usein myös kuulee karkotettavaa henkilöä, jolloin karkotettava voi antaa mielipiteensä karkottamisesta (UlkL 145 §:n mukainen kuuleminen eli ns. vastine). Tämän jälkeen poliisi liittää myös vastineen UMA:an. Lisäksi poliisi voi liittää UMA:an karkotettavaa koskevia rikostietoja (tutkintapöytäkirjoja, rikostuomiota jne.). Asia ohjautuu Migrissä UMA:n kautta karkottamisasioita käsittelevälle tulosalueelle (lupa- ja kansalaisuusyksikön maastapoistamiset -tulosalue).

Migrissä ko. tulosalue aloittaa karkottamisasian käsittelemisen muutaman päivän kuluessa, kun poliisi on siirtänyt asian UMA:ssa karkottamisasioita koskevaan jonoon. Käsittelyn alkaessa asiassa tehdään ns. esikarsinta, jossa tarkastetaan, onko karkottamisesityksessä kaikki tarvittavat selvitykset ja liitteet. Samalla tarkistetaan karkotettavan tekemien tai epäiltyjen rikosten tilanne eli onko hänelle jo tuomittu rangaistuksia vai ovatko rikokset vasta epäilyasteella.

Jos poliisi ei ole esitystä tehdessään vielä kuullut karkotettavaa UlkL 145 §:n mukaisesti, Migri lähettää karkotettavalle kirjallisen vastinepyynnön ja hänellä on aikaa vastineen toimittamiselle 14 vrk kirjeen päiväyksestä. Jos karkotettavalla on Suomessa asuva aviopuoliso tai ulkomaalaislain tarkoittama avopuoliso, myös hänelle on lähetettävä vastinepyyntö. Myös puolisoilla on 14 vrk aikaa toimittaa vastine Migriin. Jos karkotettava ja/ tai hänen puolisonsa ei toimita vastinetta määräajassa, tämä ei estä karkottamispäätöksen tekemistä.

Karkottamisprosessin aikana kuullaan pääsääntöisesti aina myös karkotettavan huollettavaa, 12 vuotta täyttäneitä alaikäistä lasta.

Jos karkottamisesityksessä on kaikki tarvittavat liitteet (vastineet ja rikostiedot), asian käsittelijä siirtää karkottamisasian ratkaistavaksi esittelijänä toimivalle ylitarkastajalle. Ylitarkastaja pyrkii esittelemään karkottamispäätöksen tulosalueen johtajalle tai tämän sijaiselle 1-2 kuukauden kuluessa, kun poliisi on siirtänyt karkottamisasian UMA:ssa Migrin käsittelyjonoon. Tulosalueen johtaja tai tämän sijainen ratkaisee asian eli tekee UMA:ssa karkottamispäätöksen viimeistään kahden kuukauden kuluttua, kun poliisi on siirtänyt asian Migrille.

Kun karkottamisasia on ratkaistu UMA:ssa, asia siirtyy UMA:n kautta karkottamisesityksen tehneen poliisilaitoksen UMA-jonoon. Poliisi antaa päätöksen tiedoksi karkotettavalle ja tiedoksiannosta alkaa kulua 30 pv:n aika, jonka kuluttua poliisi voi panna rikosperusteisen karkottamispäätöksen täytäntöön vaikka karkottamispäätös ei olisi vielä lainvoimainen (pois lukien kansainvälistä suojelua saaneet ulkomaalaiset).

Karkotettavalla on niin ikään 30 päivää päätöksen tiedoksiannosta lukien aikaa tehdä valitus hallinto-oikeudelle. Karkotettavan tekemä valitus ei estä täytäntöönpanoa. Päätöstä ei voida kuitenkaan panna täytäntöön, jos hallinto-oikeus kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

UlkL 200 § 3 mom: Jos rikosperusteinen päätös maasta karkottamisesta on tehty ulkomaalaiselle, jonka pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema on lakkautettu, päätöstä ei kuitenkaan saa koskaan panna täytäntöön ennen kuin asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Jos asiassa tarvitaan valituslupa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, valitus ei estä täytäntöönpanoa, ellei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Jos karkottamisasiaan ei ole poliisissa liitetty tarvittavia selvityksiä tai karkotettavaa ei ole tuomittu rikoksesta (josta enimmäisrangaistuksena on säädetty vähintään 1 v vankeutta), asian käsittely saattaa usein pitkittyä. Tarvittavien selvitysten saamiseen tai rikostuomioiden odottamiseen saattaa kulua kuukausia. Joskus saattaa olla myös tilanteita, joissa karkotettavalla on yksi rikostuomio mutta hän on epäiltynä useista muista rikoksista. Tällöin voi olla tarkoituksenmukaista jäädä odottamaan mahdollisia uusia rikostuomioita.

Jos karkotettavaa ei ole tuomittu (em. vakavasta rikoksesta) vankeusrangaistukseen tai hän ei ole toistuvasti syyllistynyt rikoksiin, karkottamisen edellytykset eivät täyty. Migri tekee tällöin päätöksen, jossa poliisin tekemä karkottamisesitys hylätään eikä ulkomaalaista päätetä karkottaa.

Jos ulkomaalainen päätetään karkottaa, hänelle määrätään rikosperusteisissa karkottamisissa aina pääsääntöisesti koko Schengen-aluetta koskeva maahantulokiello. Maahantulokiellon pituus voi olla 1-5 vuotta tai toistaiseksi voimassa oleva, jos ulkomaalainen on tuomittu laadultaan törkeästä tai ammattimaisesta rikoksesta vankeusrangaistukseen. Jos karkotettava on EU-kansalainen, maahantulokiello määrätään aina vain Suomea koskevana ja sen pituus voi olla 1-15 vuotta.

PÄÄTÖSHARKINNASTA

UlkL 146 §: maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan. Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan. Jos maasta karkottaminen taikka siihen liittyvä maahantulokiello perustuisi ulkomaalaisen rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara. Säännöksen 2 momentin mukaan maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on lisäksi otettava huomioon, onko ulkomaalaisella sellaisia perhe- tai työsiteitä Suomeen tai muuhun Schengen-valtioon, joiden hoitamista maahantulokiello kohtuuttomasti vaikeuttaisi.

Kaikissa maastapoistamis- ja maahantulokielltopäätöksissä suoritetaan ja perustellaan em. kokonaisharkinta. Sen käytännön merkitys kuitenkin vaihtelee suuresti ja on luonnollisesti sitä painavampi, mitä pidempään ulkomaalainen on ollut Suomessa ja mitä vahvemmat siteet hänellä on maahan. Erityisen tärkeitä ovat lapsen etu ja perhe-elämän suoja. Kyse on kuitenkin aina tapauskohtaisesta punninnasta. Mitä painavampia ovat maastapoistamista vastaan puhuvat seikat, sitä vakavampia rikoksia vaaditaan. Maastapoistaminen on mahdollista myös esim. lapsena tulleen, kauan Suomessa oleskelleen ja vahvat siteet omaavan ulkomaalaisen kohdalla, jos erittäin vakavat rikokset ja/ tai vakavien rikosten toistuvuus puoltaa karkottamista riittävän vahvasti.

Edellä sanotun mukaisesti vaikka karkottamisen muodolliset edellytykset täyttyisivät (ulkomaalainen on syyllistynyt Ulkl 149 §:n mukaisesti rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään 1 v vankeutta tai ulkomaalainen on syyllistynyt toistuvasti rikoksiin), kokonaisharkinta saa karkottamisasioissa paljon merkitystä. Jos ulkomaalainen on toisaalta oleskellut maassa vain vähän aikaa, ei hänelle yleensä ole syntynyt Suomeen sellaisia siteitä, joiden perusteella maassa oleskelu olisi välttämätöntä. Tällöin karkottamiskynnys täyttyy helpommin kuin pitkään maassa oleskelleen kohdalla.

Karkottamisharkintaan liittyy myös maahantulokiellon pituutta koskeva harkinta. Jos ulkomaalainen päätetään karkottaa, maahantulokiello voidaan määrätä sitä lyhyemmäksi mitä vahvemmat siteet ulkomaalaisella on Suomeen. Toisaalta vahvoistakin siteistä huolimatta maahantulokiello voidaan määrätä myös toistaiseksi voimassa olevana, jos rikokset ovat olleet erityisen vakavia ja ulkomaalaiselle on tuomittu pitkiä vankeusrangaistuksia.

Rikosperusteinen käännättämisprosessi Maahanmuuttovirastossa

Käännättämisellä tarkoitetaan sellaisen ulkomaalaisen maasta poistamista, jolle ei ole myönnetty oleskelulupaa. Käännätettävä on tullut maahan viisumilla tai viisumivapaasti.

Ulkl 151 §: poliisin (tai rajatarkastusviranomaisen) on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen käännättämiseksi, jos hän ei täytä maahantulon tai maassa oleskelun edellytyksiä. Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi päättää käännättämisestä kolmen kuukauden kuluessa ulkomaalaisen maahantulosta. Tätä myöhemmin poliisin tai rajatarkastusviranomaisen on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen käännättämiseksi, jollei Maahanmuuttovirasto ole jo ryhtynyt toimenpiteisiin ulkomaalaisen maasta poistamiseksi.

Rikosperusteisessa käännättämisessä päätöstoimivalta on Migrillä, poliisilla ja rajaviranomaisella. Viimeksi mainituilla päätöstoimivalta on rajoitetumpi kuin Migrillä.

Jos ulkomaalaiselle halutaan pidempi maahantulokiello kuin kaksi vuotta tai ulkomaalaisen maahantulosta on kulunut enemmän kuin kolme kuukautta, poliisi tai raja ei voi itse tehdä käännättämis päätöstä vaan heidän on tehtävä Migrille esitys ulkomaalaisen käännättämiseksi. Poliisi tai raja ei voi myöskään määrätä maahantulokielloa EU-kansalaiselle ja tämän vuoksi EU-kansalaisia käännätettäessä poliisi tai raja tekee Migrille lähes aina käännättämisesityksen.

Toisin kuin karkottamisprosessissa, ulkomaalainen voidaan käännättää jo pelkän rikosepäilyn perusteella. Juuri tästä syystä rikosperusteinen käännättämisprosessi on useimmiten hyvin paljon nopeampi kuin rikosperusteinen karkottamisprosessi. Rikosperusteinen käännättämis päätös tehdäänkin hyvin usein jo samana päivänä, kun käännättämisasiä on tullut vireille. Joka tapauksessa käännättämisprosessi kestää useimmiten korkeintaan joitakin päiviä tai viikkoja, kun taas karkottamisprosessi voi kestää pisimmillään kuukausia.

Koska käännättämisprosessissa käännätettävä on lähes aina ollut Suomessa vasta hyvin lyhyen ajan (maksimissaan joitakin kuukausia) ja käännättämis päätös voidaan tehdä myös pelkän rikosepäilyn perusteella, käännättämisasioissa tehtävä kokonaisharkinta on toisenlaista kuin karkottamisessa. Käännättämisen kokonaisharkinnassa otetaan huomioon Ulkl 146:n mukaisesti samat asiat kuin karkottamisessakin mutta käännättämiskynnys täyttyy hyvin herkästi verrattuna karkottamiskynnyksen täyttymiseen. Käännätettävällä, toisin kuin karkotettavalla, on hyvin harvoin sellaisia siteitä Suomeen, jotka estäisivät käännättämisen.

Vastaavasti käännättämisasiäan liittyvä maahantulokiellon pituutta koskeva harkinta on toisenlaista kuin karkottamisprosessissa. Käännättämisasiässa maahantulokiello määrätään usein pidempänä kuin karkottamisasiässa. Kuten karkottamisessakin, maahantulokiello voidaan käännättämisessä määrätä 1-5 vuoden määräajaksi tai toistaiseksi voimassa olevana. Maahantulokielloa ei voi käännättämisessä kuitenkaan määrätä toistaiseksi voimassa olevana, jos käännätettävää ei ole vielä tuomittu rikoksesta, vaan

päätös tehdään pelkän rikosepäilyn perusteella. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaisesti maahantulokieltoa ei voi määrätä ulkomailla olevalle henkilölle. Maahantulokielto voidaan määrätä ainoastaan karkottamis- tai käännättämispäätöksen yhteydessä Suomessa olevalle henkilölle.

Poliisin tekemä rikosperusteinen käännättämisesitys tulee vireille UMA:n kautta ja käännättämisasiasia etenee Migrissä samalla tavalla kuin karkottamisprosessissakin. Käännättämisasiasia käsitellään ja ratkaistaan samalla tulosalueella kuin rikosperusteinen karkottamisasiakin mutta hyvin paljon nopeammin kuin karkottamisasia. Ylitarkastaja voi tehdä omalla nimellään rikosperusteisen käännättämispäätöksen eikä päätöstä tarvitse esitellä tulosalueen johtajalle tai tämän sijaiselle.

Poliisi tai raja antaa myös rikosperusteisen käännättämispäätöksen tiedoksi ja päätös voidaan panna täytäntöön pääsääntöisesti jo samana päivänä kuin päätös on annettu tiedoksi. Valituksen tekeminen ei estä päätöksen täytäntöönpanoa ellei hallinto-oikeus sitä kiellä.

Tilastot:

Rikosperusteiset karkottamispäätökset 1.1.–17.9.2020:

Ei karkoteta: 60 kpl

Karkotetaan: 91 kpl

Yhteensä: 151 päätöstä

Maahanmuuttovirasto ei tilastoi sitä, mikä rikosnimike rikosperusteisen karkottamisen taustalla on. Karkean arvion mukaan seksuaalirikosten määrä on 10-15% kaikista rikosperusteisista.

Kielteiset kansalaisuuspäätökset (nuhteettomuusedellytys ei täytynyt):

1.1.–17.9.2020: 79 kpl (n. 9% kaikista tänä aikana tehdyistä kielteisistä kansalaisuuspäätöksistä)

2019: 104 kpl

2018: 154 kpl

2017: 186 kpl

Maahanmuuttovirasto ei tilastoi sitä, mikä rikosnimike nuhteettomuusperusteisen kielteisen päätöksen taustalla on. Yleisellä tasolla voidaan arvioida, että seksuaalirikokseen tai muihin vakaviin tekoihin syyllistyneet hakevat Suomen kansalaisuutta erittäin harvoin.

Rikosperusteisten karkottamisasioiden kokonaiskäsittelyaika vuonna 2020:

kokonaiskäsittelyajan keskiarvo 481 vuorokautta. Pitkä käsittelyaika selittyy osin sillä, että osa vireille tulevista karkottamisesityksistä tulee Maahanmuuttovirastolle liian aikaisin. Liian aikainen vireille tulo tarkoittaa sitä, että rikos on vasta epäilyasteella eikä ensimmäistäkään tuomiota ole vielä annettu. Tällöin Maahanmuuttovirasto joutuu odottamaan useita kuukausia rikostuomiota, jotta karkottamisen edellytykset täyttyvät ja vasta sen jälkeen voidaan tehdä kokonaisharkinta siitä, karkotetaanko henkilö vai ei.

Ystävällisin terveisin,

Emma Rimmanen
Ylitarkastaja
Oikeus- ja maatietoyksikkö
Maahanmuuttovirasto

emma.rimmanen@migri.fi
puh. 0295 433 598